

DRŽAVNI ZAVOD ZA STATISTIKU

2994

Na temelju članka 43. Zakona o službenoj statistici (»Narodne novine«, br. 103/03.) Državni zavod za statistiku određuje

METODOLOGIJU

ZA STATISTIČKU PRIMJENU NACIONALNE KLASIFIKACIJE DJELATNOSTI 2007. – NKD 2007.¹

1. UVOD

Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD² je klasifikacija svih ekonomskih djelatnosti RH i koristi se za prikupljanje, upisivanje, obradu, objavu i diseminaciju statističkih podataka. Također se koristi i za razvrstavanje poslovnih subjekata (pravnih i fizičkih osoba) kao i za vodenje poslovnih registara.

NKD je izrađen potkraj 1994. na temelju statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti EU-a – NACE Rev. 1³, čime je osigurana usporedivost statističkih podataka RH na europskoj i svjetskoj razini. S obzirom na to da se radi o preuzetom eruopskom standardu, svaka promjena klasifikacije NACE povlači za sobom i promjenu klasifikacije NKD-a. Tako je NKD ažuriran 2003., kada je na snagu stupio NKD 2002.⁴, nakon što je u EU stupila na snagu revidirana verzija NACE Rev. 1.1⁵. Radilo se o manjem ažuriranju klasifikacije, bez zadiranja u njezinu osnovnu strukturu.

Budući da su se dogodile značajne promjene u strukturi i organizaciji gospodarstva, kao i u razvoju novih tehnologija koje stvaraju nove djelatnosti i proizvode, bilo je potrebno organizirati veliku reviziju klasifikacije NACE. Razmaci između revizija ne smiju biti predugi, jer se važnost klasifikacije s vremenom smanjuje, niti prekratki, jer je u tom slučaju usporedivost podataka tijekom vremena značajno umanjena. Međutim, važno je napomenuti da svaka revizija klasifikacije, osobito ako uključuje promjene u strukturi klasifikacije, vodi prekidu vremenskih serija.

Rezultat ove velike revizije (poznate pod nazivom Operacija 2007. koja se odvijala između 2000. i 2007.) je izrada nove klasifikacije NACE Rev. 2⁶ koja je stupila na snagu 19. siječnja 2007., a čija će primjena početi 1. siječnja 2008. u svim zemljama EU-a.

S obzirom na navedeno, stručnjaci Državnog zavoda za statistiku izradili su novu verziju NKD-a pod nazivom Nacionalna klasifikacija djelatnosti 2007. – NKD 2007.⁷, koja će stupiti na snagu i čija će primjena početi, kao i u zemljama EU-a, 1. siječnja 2008., dok će se za statističke i analitičke potrebe službene statistike u prijelaznom razdoblju do 31. prosinca 2009. istodobno primjenjivati i NKD 2002. Tako je trinaest godina nakon izrade prve verzije NKD-a, NKD doživio značajnu promjenu u svojoj strukturi.

Primjenom klasifikacije NKD 2007., koja sadržajno i strukturno u potpunosti odgovara klasifikaciji NACE Rev. 2, moći će se, bez ikakve sumnje, osigurati kvalitetna međunarodna usporedivost statističkih podataka.

Za pravilnu primjenu NKD-a 2007. u svim statističkim istraživanjima i u statističkom poslovnom registru kao polaznoj osnovi za sva statistička istraživanja, bilo je potrebno ažurirati Metodologiju za statističku primjenu NKD-a i uskladiti je s Uvodom u NACE Rev.

2. Rezultat tog rada je izrada Metodologije za statističku primjenu Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007. – NKD 2007. koja je usklađena s definicijama i pravilima NACE-a Rev. 2.

2. OBUHVAT I KARAKTERISTIKE NKD-a 2007.

2.1. Pojam klasifikacije djelatnosti

Za djelatnost se može reći da predstavlja kombinaciju sredstava kao što su kapitalna dobra, radna snaga, proizvodne tehnike ili poluproizvodi u svrhu proizvodnje roba ili usluga. Stoga, djelatnost karakterizira input (sredstva), proizvodni proces i output (robe ili usluge).

Klasifikacija djelatnosti jedan je od osnovnih statističkih standarda koji se koristi pri evidentiranju, prikupljanju, obradi, analizi, diseminaciji i prikazivanju podataka važnih za stanje određenog gospodarstva te za analizu i usmjeravanje društvenog i gospodarskog razvoja i njegovih strukturnih promjena. Prema klasifikaciji djelatnosti razvrstavaju se poslovni subjekti (pravne i fizičke osobe) po djelatnostima koje obavljaju, a ne prema vlastitom ustrojstvenom obliku, statusu, vlasništvu, načinu proizvodnje i slično.

Međutim, statističke klasifikacije nisu staticka kategorija. Razlog je u činjenici da se gospodarstvo i njegova struktura u tijeku vremena mijenja, nove tehnologije stvaraju nove djelatnosti i proizvode koji dobivaju sve veću važnost, dok neke druge djelatnosti sve više gube na važnosti. Kako bi statističke informacije o strukturi gospodarstva zadržale svoju aktualnost, nužno je s vremenom na vrijeme revidirati klasifikacije. To ne smije biti prečesto i u kratkim intervalima jer svaka revizija klasifikacija ima negativan učinak zato što izaziva prekid vremenskih serija i zahtjeva njihovu rekonstrukciju.

2.2. Obuhvat i ograničenja NKD-a 2007.

NKD 2007. ne razlikuje oblik vlasništva, vrstu pravne organizacije ili način poslovanja jer ti kriteriji nisu povezani s karakteristikama same djelatnosti. Jedinice koje obavljaju istu vrstu ekonomskog djelatnosti razvrstavaju se na isti način neovisno o tome radi li se o dioničkim društvima (ili njihovom dijelu), samostalnim poduzetnicima ili državi i bez obzira na to je li matično poduzeće strana jedinica i sastoji li se jedinica od jednog ili više pogona. Stoga, nema povezanosti između NKD-a i Klasifikacije institucionalnih jedinica u Sustavu nacionalnih računa (SNA)⁸ ili Europskom sustavu računa (ESA)⁹.

Proizvodne jedinice razvrstavaju se prema glavnoj ekonomskoj djelatnosti koju obavljaju, neovisno o tome obavlja li se posao električnim ili ručnim strojevima ili se odvija u tvornici ili kućanstvu. Moderno nasuprot tradicionalnom ne predstavlja kriterij za NKD.

NKD ne razlikuje formalnu od neformalne ili legalnu od ilegalne proizvodnje. Razvrstavanja prema obliku vlasništva, vrsti organizacije ili načinu poslovanja izvode se neovisno o razvrstavanju prema djelatnosti. Međutim, unakrsno razvrstavanje s NKD-om osigurat će korisne dodatne informacije.

Općenito, NKD ne razlikuje tržišne od netržišnih djelatnosti, kao što je definirano u SNA-i/ESA-i, iako je ta razlika važna značajka SNA-e/ESA-e. Raščlanjivanje ekonomskih djelatnosti prema ovom načelu je korisno u svakom slučaju gdje se podaci prikupljaju za djelatnosti koje se obavljaju na tržišnoj odnosno netržišnoj osnovi. Unakrsnim razvrstavanjem ovaj bi se kriterij trebao povezati s kategorijama NKD-a. Netržišne usluge pružaju samo državne organizacije ili neprofitne institucije koje služe kućanstvima, većinom u području obrazovanja, zdravstva, socijalnog rada itd.

NKD obuhvaća i djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe. Ovo se odnosi samo na dio ekonomskih djelatnosti kućanstva, dok

su djelatnosti kućanstva koje je moguće jasno odrediti razvrstane u drugim dijelovima NKD-a.

2.3 Struktura i sustav označavanja NKD-a 2007.

NKD 2007. sastoji se od četiri hijerarhijske razine koje su označene na sljedeći način:

- razina klasifikacije je područje i označava se jednoslovnom oznakom
- razina klasifikacije je odjeljak i označava se dvoznamenkastim brojem
- razina klasifikacije je skupina i označava se troznamenkastim brojem
- razina klasifikacije je razred i označava se četveroznamenkastim brojem.

Najniža razina klasifikacije je razina razreda, što do sada nije bio slučaj. Naime, u NKD-u 2002. najniža razina klasifikacije je bila razina podrazreda (peteroznamenkasta brojčana oznaka) koja je predstavljala nacionalnu uvedenu razinu odnosno razinu uvedenu radi zadovoljavanja nacionalnih potreba za prikazivanjem podatka na detaljnijoj razini. S obzirom na to da je NKD 2007. detaljniji u odnosu na NKD 2002. i da na razini razreda ima 615 kategorija (NKD 2002. je na razini razreda imao 514 kategorija, a na razini podrazreda 585), statističari Državnog zavoda za statistiku, zajedno s ostalim institucijama koje sudjeluju u izradi Programa statističkih aktivnosti te Godišnjega provedbenog plana, složili su se da najniža razina NKD-a 2007. bude razina razreda, a to znači bez detaljnije nacionalne raščlambe.

Također, NKD 2007. u odnosu na NKD 2002. u svojoj strukturi više nema međurazine potpodručja. Razlog tome je što ta hijerarhijska razina (međurazina), koja je bila uvedena radi potrebe nacionalnih računa, više ne postoji u NACE-u Rev. 2. Za potrebe nacionalnih računa izrađene su dvije agregirane strukture koje ne čine sastavni dio NACE-a Rev. 2 pa tako niti NKD-a 2007. (vidi točku 5.5.).

NKD 2007. ima 21 područje, 88 odjeljaka, 272 skupine i 615 razreda. Usporedni prikaz hijerarhijskih razina NKD-a 2007. i NKD-a 2002. prikazan je u Tablici 1.

Tablica 1. HIJERARHIJSKE RAZINE NKD-a 2007. U ODNOSU NA NKD 2002.

Naziv razine	Vrsta i broj oznake	NKD 2007.		NKD 2002.		Razlika
		Oznaka	Broj kategorija	Oznaka	Broj kategorija	
Područje	jednoslovne	A – U	21	A – Q	17	+ 4
Potpodručje (međurazina)	dvoslovne	–	–	AA – QA	31	–
Odjeljak	dvoznamenkaste	01 – 99	88	01 – 99	62	+ 26
Skupina	troznamenkaste	01.1 – 99.0	272	01.1 – 99.0	224	+ 48
Razred	četveroznamenkaste	01.11 – 99.00	615	01.11 – 99.00	514	+ 101
Podrazred	peteroznamenkaste	–	–	01.11.0 – 99.00.0	585	–

Oznaka za razinu područja nije uključena u šifru NKD-a 2007. koja označava odjeljak, skupinu i razred određene djelatnosti. Na primjer, djelatnost Proizvodnja ljepila je označena šifrom 20.52, pri čemu je 20 šifra odjeljka, 20.5 šifra skupine i 20.52 šifra razreda; područje C kojem ova šifra pripada ne pojavljuje se u samoj šifri.

Šifre odjeljaka dodjeljivane su redom odnosno rastućim brojčanim slijedom. Međutim,

postoje određene »praznine« kako bi se omogućilo uvođenje dodatnih odjeljaka bez potrebe za potpunom promjenom šifarskog sustava. To se odnosi na ona područja klasifikacije u kojima će se najvjerojatnije vrlo brzo ukazati potreba za dodatnim odjeljcima. Iz tog razloga su sljedeće šifre odjeljaka ostale neiskorištene u NACE-u Rev. 2 odnosno NKD-u 2007.: 04, 34, 40, 44, 48, 54, 57, 67, 76, 83 i 89.

U slučajevima gdje određena razina klasifikacije nije dalje raščlanjena, koristi se brojka 0 na onom mjestu u šifri koje označava sljedeću detaljniju razinu. Na primjer, šifra razreda Veterinarske djelatnosti je 75.00, zato što odjeljak Veterinarske djelatnosti (šifra 75) nije podijeljen niti u skupine niti u razrede.

Skupine ili razredi koji uključuju »ostale« i/ili »d. n. (drugdje nespomenute)« djelatnosti su označene, kad god je to moguće, brojkom 9 (na primjer skupina 08.9 Rudarstvo i vađenje, d. n. i razred 08.99 Vađenje ostalih ruda i kamena, d. n.).

Formiranje i brojčano označavanje kategorija NKD-a 2007. na svim hijerarhijskim razinama odgovara strukturi i sadržaju klasifikacije NACE-a Rev. 2.

U tablici 2. prikazan je broj kategorija unutar svake hijerarhijske razine NKD-a 2007. po pojedinim područjima NKD-a 2007., pa sve do najniže razine razreda (615), koji su označeni četveroznamenkastom brojkom.

Tablica 2. TEMELJNA STRUKTURA I BROJ KATEGORIJA NKD-a 2007., PO PODRUČJIMA

Oznake i nazivi područja NKD-a 2007.		Broj hijerarhijskih razina NKD-a 2007.		
		odjeljci	skupine	razredi
UKUPNO (A-U)		88	272	615
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3	13	39
B	Rudarstvo i vađenje	5	10	15
C	Prerađivačka industrija	24	95	230
D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	1	3	8
E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	4	6	9
F	Građevinarstvo	3	9	22
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	3	21	91
H	Prijevoz i skladištenje	5	15	23
I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2	7	8
J	Informacije i komunikacije	6	13	26
K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3	10	18
L	Poslovanje nekretninama	1	3	4
M	Stručne, znanstvene i tehničke	7	15	19

	djelatnosti			
N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	6	19	33
O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	1	3	9
P	Obrazovanje	1	6	11
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	3	9	12
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	4	5	15
S	Ostale uslužne djelatnosti	3	6	19
T	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe	2	3	3
U	Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	1	1	1

3. DEFINICIJE I NAČELA NKD-a 2007.

3.1. Usvojeni kriterij za izradu klasifikacije NKD 2007.

Kriteriji koji se koriste za definiranje i određivanje kategorija na bilo kojoj razini klasifikacije ovise o više faktora kao što su potencijalna uporaba klasifikacije i raspoloživost podataka. Ovi kriteriji se primjenjuju različito na različitim razinama klasifikacije: kriterij za detaljne razine agregiranja uzima u obzir sličnosti u stvarnom proizvodnom procesu, dok je na višim agregiranim razinama klasifikacije taj kriterij prilično nevažan.

Kriterij za razrede

Kriteriji u vezi s načinom na koji su djelatnosti povezane u, i raspoređene između, poduzeća zauzimaju središnje mjesto u definiciji razreda (najdetaljnije kategorije) NKD-a 2007.

Njihova je namjena osigurati primjenu razreda NKD-a 2007. kod razvrstavanja statističkih jedinica, kao i to da jedinice koje pripadaju pojedinom razredu budu što je više moguće slične s obzirom na djelatnosti koje obavljaju.

Kod definiranja pojedinih razreda NKD-a 2007. pridaje se više značaja proizvodnom procesu, nego npr. karakteristikama proizvedenih roba i usluga ili njihovoj namjeni. To znači da su djelatnosti grupirane zajedno kada dijele zajednički proces proizvodnje roba ili usluga, upotrebljavajući slične tehnologije.

Razredi NKD-a 2007. definirani su tako da kad god je moguće sljedeća dva uvjeta budu zadovoljena:

- da proizvodnja određenih kategorija roba ili usluga koje obilježavaju dati razred odgovara outputu jedinica koje su razvrstane u taj razred
- da razred obuhvaća jedinice koje proizvode većinu roba ili usluga koje ga obilježavaju.

Kriterij za skupine i odjeljke

Za razliku od razreda, stvarni proizvodni proces i tehnologija korišteni u proizvodnim djelatnostima postaju manje važni kao kriterij za njihovo grupiranje na višim agregiranim razinama klasifikacije. Na najvišoj razini klasifikacije (područja), važan faktor postaju opća obilježja proizvedenih roba i usluga, kao i potencijalna uporaba statističkih podataka, npr. u okviru SNA-e i ESA-e.

Glavni kriteriji koji se primjenjuju kod određivanja skupina i odjeljaka (dvoznamenkaste i troznamenkaste kategorije) NKD-a 2007. odnose se na sljedeće karakteristike djelatnosti proizvodnih jedinica:

- obilježja proizvedenih roba i usluga
- namjenu roba i usluga
- inpute, procese i tehnologiju proizvodnje.

Kada se radi o obilježjima proizvedenih roba i usluga, uzima se u obzir fizički sastav i stupanj proizvodnje robe kao i potrebe kojima proizvedene robe i usluge služe. Razlikovanje kategorija NKD-a 2007. u smislu prirode proizvedenih roba i usluga, omogućuje temelj za grupiranje proizvodnih jedinica prema njihovim sličnostima u, i vezama između, utrošenih sirovina, izvora potražnje i njihovih tržišta.

Težina (važnost) dodijeljena opisanim kriterijima varira od jedne do druge kategorije. U većini slučajeva (na primjer proizvodnja hrane, industrija tekstila, odjeće i kože, proizvodnja strojeva i opreme kao i uslužne djelatnosti), tri specifične karakteristike su u velikoj mjeri povezane tako da se problem dodjele težine (važnosti) kriterijima ne pojavljuje. U slučaju poluproizvoda, više puta se najveća težina (važnost) davala fizičkom sastavu, kao i stupnju proizvodnje robe. U slučaju robe sa složenim proizvodnim procesom prioritet se često davao krajnjoj namjeni, tehnologiji i organizaciji proizvodnje u odnosu na fizički sastav robe.

3.2. Glavne, sporedne i pomoćne djelatnosti

Jedinica može obavljati jednu ili više ekonomskih djelatnosti koje su opisane u jednoj ili više kategorija NKD-a 2007.

Glavna djelatnost statističke jedinice je djelatnost koja najviše doprinosi ukupnoj dodanoj vrijednosti jedinice. Glavna djelatnost se određuje top-down metodom i ne mora nužno imati 50% ili veći udjel ukupne dodane vrijednosti jedinice.

Sporedna djelatnost je bilo koja druga djelatnost jedinice, čiji se outputi (robe ili usluge) isporučuju trećoj strani. Dodana vrijednost sporedne djelatnosti mora biti manja nego ona glavne djelatnosti.

Potrebno je napraviti razliku između glavnih i sporednih djelatnosti, s jedne, i pomoćnih djelatnosti, s druge strane. Glavne i sporedne djelatnosti se uglavnom obavljaju uz pomoć brojnih pomoćnih djelatnosti kao što su računovodstvo, prijevoz, skladištenje, nabava, promidžba prodaje, popravak i održavanje, itd.

Pomoćne djelatnosti su one koje postoji isključivo kako bi pružale potporu glavnoj ili sporednim ekonomskim djelatnostima jedinice, tako što osiguravaju robu ili usluge za potrebe samo te jedinice.

Djelatnost se smatra pomoćnom ako zadovoljava sve sljedeće uvjete:

- obavlja se samo za jedinicu ili jedinice kojima pripada
- pridonosi troškovima jedinice
- outputi (obično usluge, rijetko roba) nisu dio konačnog proizvoda jedinice i ne pridonose bruto investicijama u fiksni kapital
- slična djelatnost u sličnom rasponu obavlja se u sličnim proizvodnim jedinicama.

Sljedeće djelatnosti se ne smatraju pomoćnim djelatnostima:

- proizvodnja roba ili obavljen rad koji je investicija; npr. gradnja za vlastite potrebe, koja bi trebala biti razvrstana u djelatnost građevinarstva ako su podaci dostupni; izrada softvera

- proizvodnja čiji se značajan dio prodaje na tržištu, čak i ako se dio utroši u vezi s glavnom djelatnošću
- proizvodnja robe ili usluga koja kasnije postaje sastavni dio outputa glavne ili sporedne djelatnosti (npr. proizvodnja kutija za pakiranje proizvoda u odjelu istog poduzeća)
- proizvodnja energije (elektrana ili toplana) čak i kada se cijelokupna upotrijebi za glavnu ili sporednu djelatnost nadređene jedinice
- kupnja robe za preprodaju u neizmijenjenom stanju
- istraživanje i razvoj, s obzirom da ove djelatnosti ne pružaju usluge koje se koriste u tekućoj proizvodnji.

U svim navedenim slučajevima, ukoliko za te djelatnosti postoje dostupni podaci, potrebno je izdvojiti posebne jedinice, tzv. jedinice prema vrsti djelatnosti – JVD te ih razvrstati prema djelatnosti koju stvarno obavljaju.

4. DEFINICIJE STATISTIČKIH JEDINICA

Kako bi se stvorila cjelovita statistička slika gospodarstva, potreban je širok raspon informacija, a organizacijska razina na kojoj je moguće prikupiti podatke ovisi o vrsti podataka. Na primjer, podaci o profitu nekog trgovачkog društva mogu biti raspoloživi iz samo jedne središnje zemljopisne lokacije i odnositi se na nekoliko različitih lokacija, dok podaci o prodaji proizvoda mogu biti raspoloživi za svaku izdvojenu lokaciju. Stoga, da bi se na zadovoljavajući način moglo promatrati i analizirati podatke, neophodno je definirati sustav statističkih jedinica. One čine sastavne dijelove (»building blocks«) za koje se mogu prikupiti podaci i razvrstati prema NKD-u.

Različite vrste statističkih jedinica koriste se za različite potrebe, ali svaka je jedinica poseban entitet koji je definiran tako da ga je moguće prepoznati i odrediti te izbjegći zamjenjivanje s bilo kojom drugom vrstom jedinice. To može biti prepoznatljiva pravna ili fizička jedinica ili kao u slučaju jedinice homogene proizvodnje, statistička konstrukcija.

Postoje sljedeće vrste statističkih jedinica¹⁰:

- a. grupa poduzeća;
- b. poduzeće;
- c. jedinica prema vrsti djelatnosti (JVD);
- d. lokalna jedinica;
- e. lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti (lokalni JVD);
- f. institucionalna jedinica;
- g. jedinica homogene proizvodnje (JHP);
- h. lokalna jedinica homogene proizvodnje (lokalni JHP).

4.1. Kriteriji za definiranje statističkih jedinica

Statističke jedinice definiraju se na temelju triju kriterija čija važnost ovisi o vrsti jedinice na koju se odnose.

Pravni, računovodstveni i ustrojstveni kriterij

Kako bi se mogle definirati jedinice koje će se moći prepoznati i odrediti u gospodarskom sustavu, primjenjuje se pravni ili institucionalni kriterij. U nekim slučajevima pravno odvojene jedinice moraju biti grupirane zajedno jer nisu samostalne u svojoj organizaciji. Za definiranje nekih vrsta jedinica primjenjuju se i računovodstveni i financijski kriteriji.

Za formiranje statističkih jedinica poduzeća koriste se pravne jedinice koje djelomično ili u cijelosti obavljaju proizvodnu djelatnost.

Pravne jedinice uključuju:

- pravne osobe čije je postojanje priznato zakonom neovisno o pojedincima ili institucijama u čijem su vlasništvu ili čiji su članovi
- fizičke osobe koje obavljaju ekonomsku djelatnost na osnovi vlastitog prava.

Pravne jedinice čine, samostalno ili u kombinaciji s drugim jedinicama, izvor za formiranje statističkih jedinica nazvanih poduzeća.

Zemljopisni kriterij

Jedinica se može identificirati zemljopisno. Razlikuju se lokalna, regionalna i nacionalna, europska i svjetska područja.

Lokalna razina ovdje znači teritorij koji odgovara »najmanjem administrativnom području«: u Hrvatskoj »grad/općina«, a na primjer u Njemačkoj »Gemeinde«, u Francuskoj »commune« i u Velikoj Britaniji »ward«.

Jedinice za promatranje i analizu definirane su tako da omogućavaju određivanje podataka po svim teritorijalnim razinama Republike Hrvatske te priključivanje podacima europskog i svjetskog područja.

Primjena zemljopisnih kriterija mora omogućiti objedinjavanje podataka i spriječiti duplicitiranje i neobuhvaćenost podataka.

Kriterij djelatnosti

Kao što je već spomenuto, jedinica može obavljati glavnu, sporedne i pomoćne djelatnosti (vidi točku 2.2.). Ako jedinica obavlja više od jedne djelatnosti, sve djelatnosti osim pomoćnih poredane su prema udjelu u bruto dodanoj vrijednosti, a prema troškovima koje stvaraju razlikuju se glavne i sporedne djelatnosti. Pojam pomoćnih djelatnosti je opisan u dodatnim objašnjenjima (vidi točku 3.1.).

Djelatnosti se definiraju određenim razinama NKD-a 2007. te se jedinice razvrstavaju prema djelnostima koje obavljaju. Pravila za razvrstavanje djelatnosti i statističkih jedinica navedena su pod točkom 5. (Klasifikacijska pravila za djelatnosti i statističke jedinice).

4.2 Definicije i objašnjenja pojedinačnih vrsta statističkih jedinica

Grupa poduzeća (Enterprise group)

Grupa poduzeća je udruženje poduzeća povezanih pravnim i/ili financijskim vezama. Grupa poduzeća može imati više od jednog centra odlučivanja, posebno za politiku proizvodnje, prodaje i profita. Može centralizirati određene aspekte financijskoga upravljanja i oporezivanja. Ona čini gospodarski entitet koji je ovlašten za odlučivanje, posebno u odnosu na jedinice koje ju čine.

Objašnjenje:

Za određena promatranja i analize ponekad je potrebno proučiti veze među određenim poduzećima i grupirati ona koja imaju međusobne čvrste veze.

Smatra se da postoji grupa kad 20% kapitala ili glasova ima ili kontrolira drugo poduzeće. Uzimaju se u obzir odredbe o ovlaštenjima za imenovanje direktora, a uz finansijski nadzor utvrđuje se i gdje se kontrola stvarno nalazi.

Ova definicija nije pogodna za statističku analizu jer računovodstveno povezane grupe ne konstituiraju međusobno isključive dodatne grupe poduzeća. Statistička jedinica poznata kao grupa poduzeća temeljena na konceptu računovodstveno povezane grupe treba se definirati primjenom sljedećih dopunskih kriterija:

- potrebno je razmotriti računovodstvene grupe na najvišoj konsolidacijskoj razini (upravitelj grupe)
- u grupu poduzeća treba uključiti one jedinice čije su financije potpuno integrirane u konsolidirano društvo
- treba dodati jedinice s većinskom kontrolom čiji računi nisu uključeni u sveukupnu konsolidaciju primjenom jednog od kriterija razlike u vrsti djelatnosti ili veličini jedinice
- ne uzimaju se u obzir privremene veze kraće od godine dana.

Grupa poduzeća je skup poduzeća koje nadzire upravitelj grupe (*group head*). Upravitelj grupe je nadređena pravna jedinica koju posredno ili neposredno ne nadzire nijedna druga pravna jedinica. Podružna poduzeća (*subsidiary enterprise*) nadređenoga poduzeća (*parent enterprise*) njihove su podružnice (*subsidiaries*). Međutim, postoje neki oblici zadružnih ili zajedničkih udruga u kojima je nadređeno poduzeće u vlasništvu jedinica grupe.

Grupe poduzeća često su povezane različitim odnosima kao što su vlasništvo, kontroliranje različitih interesa i upravljanje. Te su jedinice često povezane s jedinicama iz iste obitelji s nekoliko različitih generacija. Jedinica grupe poduzeća često odgovara konglomeratu povezanom složenim odnosima i često obavlja širok raspon djelatnosti. Podgrupe se mogu identificirati unutar grupe poduzeća.

Korisno je prepoznati sve veze između upravitelja grupe i podređenih poduzeća preko mreže podružnica i potpodružnica (*sub-subsidiaries*), što omogućava prikaz organiziranosti cijele grupe.

Što se tiče različitih računovodstvenih uputa treba razlikovati među temeljnim jedinicama grupe nefinansijskih poduzeća od jedinica koje se razvrstavaju kao finansijske institucije. U drugom slučaju treba razlikovati jedinice koje su kreditne institucije i one koje su osiguravajuća društva. Neke grupe poduzeća protežu se cijelim svijetom, a treba ih analizirati s nacionalnog i međunarodnog aspekta.

Jedinica grupe poduzeća osobito je korisna za finansijske analize i proučavanje strategije poduzeća, no one su previše nestalne u svojoj prirodi da bi se prihvatile kao središnje jedinice za promatranje i analizu. Stoga se za prikupljanje i prikazivanje određenih podataka koristi jedinica poduzeće.

Poduzeće (*Enterprise*)

Poduzeće je najmanja kombinacija pravnih jedinica koja čini organizacijsku jedinicu za proizvodnju roba ili usluga. Ima određen stupanj autonomije pri odlučivanju, posebno pri raspoređivanju vlastitih resursa. Poduzeće obavlja jednu ili više djelatnosti na jednoj ili više lokacija. Poduzeće može biti samo jedna pravna jedinica.

Objašnjenje:

Ovako definirano poduzeće ekonomski je entitet koji, pod određenim okolnostima, odgovara grupi od nekoliko pravnih jedinica. Neke pravne jedinice, u stvari, obavljaju djelatnosti isključivo za druge pravne jedinice, njihovo se postojanje može objasniti samo administrativnim razlozima (npr. zbog obračuna poreza) i nemaju nikakvu ekonomsku važnost. Velik broj pravnih jedinica bez ijednog zaposlenog također pripada ovoj kategoriji. U mnogim slučajevima djelatnosti takvih pravnih jedinica smatraju se pomoćnim djelostima za nadređenu pravnu jedinicu za koju obavljaju poslove, a kojoj moraju biti pripojene da bi formirale poduzeće koje se koristi za gospodarsku analizu.

Jedinica prema vrsti djelatnosti – JVD (*Kind-of-activity unit – KAU*)

Jedinicu prema vrsti djelatnosti – JVD čine dijelovi poduzeća koji pridonose izvođenju djelatnosti na razini razreda (četveroznamenkasta brojčana oznaka) NKD-a 2007. Ona

odgovara jednoj operacijskoj potpodjeli poduzeća. Informacijski sustav u poduzeću mora osigurati podatke za izračunavanje, za svaki JVD, vrijednosti proizvodnje, međufazne potrošnje, troškova radne snage, operativnih viškova i zaposlenosti te bruto investicije u fiksni kapital (*gross fixed capital formation*).

Objašnjenje:

Jedinica prema vrsti djelatnosti – JVD određena je za jedinicu promatranja kako bi se poboljšala homogenost rezultata statističkih istraživanja prema djelatnosti i međunarodna usporedivost tih rezultata, dok se na razini poduzeća mogu promatrati različite vrste horizontalne i vertikalne integracije na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Entiteti koji obavljaju samo pomoćne djelatnosti za poduzeće kojem pripadaju ne mogu se smatrati samostalnom jedinicom prema vrsti djelatnosti.

Jedinica prema vrsti djelatnosti – JVD unutar pojedinog naslova NKD-a 2007. može proizvesti proizvode izvan homogene grupe na račun s njima povezanih sporednih djelatnosti koje se ne mogu izdvojeno obraditi zbog neraspoloživosti računovodstvenih podataka. Stoga jedinica prema vrsti djelatnosti razvrstana na temelju glavne djelatnosti ne mora proizvoditi potpun output homogenih skupina specifičnih proizvoda jer se isti proizvodi mogu proizvesti u sporednim djelatnostima jedinice prema vrsti djelatnosti koja pripada nekom drugom naslovu u NKD-u 2007.

Interni računovodstvo poduzeća (npr. profitni ili troškovni centri) često se razvija prema srodnom kriteriju koji je sličan konceptu djelatnosti. Ono omogućava davanje podataka na razini jedinice prema vrsti djelatnosti. Svi troškovi pomoćnih djelatnosti poduzeća moraju se raspodijeliti na glavne i sporedne djelatnosti te jedinice prema vrsti djelatnosti koje se promatraju unutar poduzeća.

Lokalna jedinica (Local unit)

Lokalna jedinica je poduzeće ili dio poduzeća (npr. radionica, tvornica, skladište, ured, rudnik, stovarište) smješteno na zemljopisno određenom mjestu. Na svakom od tih mjesta obavlja se neka ekomska djelatnost u kojoj je zaposlena jedna ili više osoba (nekad i samo dio radnoga vremena), za jedno te isto poduzeće.

Objašnjenje:

Ako je neka osoba zaposlena na jednom ili više mjesta (održavanje ili nadzor) ili kod kuće, lokalna jedinica je mjesto s kojeg se daju upute ili s kojeg se organizira rad. Mora biti moguće odrediti broj zaposlenih za svaku lokalnu jedinicu. Međutim, sve pravne jedinice koje čine pravnu osnovu poduzeća ili jednog njegova dijela moraju imati lokalnu jedinicu koja je registrirani ured, čak i ako tamo nema nijednog zaposlenog. Štoviše, lokalna jedinica može obavljati samo pomoćne djelatnosti.

Zemljopisno identificirano mjesto mora biti striktno opisano: dvije jedinice koje pripadaju istom poduzeću na različitim lokacijama (čak i unutar najmanje administrativne jedinice), smatraju se dvjema lokalnim jedinicama. Jedna lokalna jedinica može se protezati kroz nekoliko susjednih administrativnih područja, a u tom je slučaju, prema konvenciji, poštanska adresa odlučujuća.

Granice jedinice određuju se granicama lokacije, što znači npr. da autocesta koja ide kroz lokalnu jedinicu ne narušava granice lokalne jedinice. Kriterij za zaposlene osobe u lokalnoj jedinici također se uzima u obzir.

Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti – lokalni JVD (*Local kind-of-activity unit – local KAU*)

Lokalna jedinica prema vrsti djelatnosti – lokalni JVD dio je jedinice koji prema vrsti djelatnosti odgovara lokalnoj jedinici.

Objašnjenje:

Svaki JVD mora imati najmanje jedan lokalni JVD. Međutim, JVD se može formirati od dijelova jedne ili više lokalnih jedinica. S druge strane, lokalna jedinica može u određenim okolnostima obavljati samo određeni broj pomoćnih djelatnosti. U tom slučaju treba dodatno razvrstati lokalne jedinice. Osim toga, svako poduzeće mora imati najmanje jedan lokalni JVD.

Institucionalna jedinica (*Institutional unit*)

Institucionalna jedinica je jedinica osnovni centar za odlučivanje koji karakterizira jednoobraznost ponašanja i samostalnost pri odlučivanju u obavljanju njegove glavne funkcije. Jedinica je institucionalna ako je samostalna u odlučivanju u odnosu na svoju glavnu funkciju i ako je nadležna za cijelovito računovodstvo.

Jedinica je samostalna u odlučivanju o glavnoj funkciji ako je odgovorna za odluke i djelatnosti koje obavlja.

Jedinica je nadležna za kompletno računovodstvo kad vodi računovodstvo za sve gospodarske i finansijske transakcije koje se obavljaju u računovodstvenom razdoblju te bilance aktive i pasive.

Objašnjenje:

U sektoru korporativnih poduzeća poduzeća odgovara institucionalnoj jedinici koja se koristi u sustavu nacionalnih računa. Slične institucionalne jedinice također postoje u općoj upravi i sektoru privatnih neprofitnih institucija. Institucionalne jedinice u sektoru kućanstava obuhvaćaju sve djelatnosti u kućanstvima, dok je pojam »poduzeće« rezerviran isključivo za njihove proizvodne djelatnosti.

Primjena ovih pravila daje sljedeća rješenja za entitete koji nemaju obje karakteristike institucionalne jedinice:

- (a) Kućanstva uvijek imaju samostalnost odlučivanja i prema tome su institucionalne jedinice, čak i ako ne vode cijelovito računovodstvo.
- (b) Poduzeća koja ne vode cijelovito računovodstvo pripajaju se institucionalnim jedinicama u čije je računovodstvu uključeno i njihovo.
- (c) Entiteti koji pri vođenju računovodstva nemaju samostalnost u odlučivanju u obavljanju svoje glavne funkcije pripajaju se jedinicama koje ih nadziru.
- (d) Entiteti koji zadovoljavaju definiciju institucionalne jedinice smatraju se takvima čak i ako ne objavljaju svoja finansijska izvješća.
- (e) Entiteti koji čine dio grupe poduzeća i vode cijelovito računovodstvo smatraju se institucionalnim jedinicama, čak i ako su dio svoje samostalnosti u odlučivanju ustupili u praksi (ako ne i pravno) središnjem tijelu (holding društву) odgovornom za opće upravljanje grupom. Holding društvo samo za sebe smatra se institucionalnom jedinicom, za razliku od jedinica kojima upravlja.

Sljedeće jedinice smatraju se institucionalnim jedinicama:

- jedinice koje vode cijelovito računovodstvo i samostalne su u odlučivanju:
 - (a) Privatna i javna društva (*private and public companies*), javne korporacije (*public corporations*)
 - (b) Zadruge (*cooperatives*) i partnerstva (*partnerships*) priznati kao samostalni pravni entiteti
 - (c) Javna poduzeća (*public enterprises*) koja su posebnim pravnim propisima priznata kao samostalni pravni entiteti
 - (d) Neprofitne institucije (*non-profit institutions*) priznate kao samostalni pravni entiteti

(e) Tijela opće uprave (*agencies of general government*).

– jedinice koje vode cijelovito računovodstvo i koje u skladu s konvencijom samostalno odlučuju:

(f) Kvazikorporacijska poduzeća (*quasi-corporate enterprises*): poduzeća u vlasništvu jedne fizičke osobe (*sole proprietorships*), partnerstva (*partnerships*) i javna poduzeća (*public enterprises*), osim onih koji su navedeni u točkama (a), (b) i (c) ako je njihovo ekonomsko i finansijsko djelovanje različito od djelovanja njihovih vlasnika, a slično je djelovanju korporacijskih poduzeća (*corporate enterprises*).

– jedinice koje nisu obvezne voditi cijelovito računovodstvo, ali samostalno odlučuju, u skladu s konvencijom:

(g) Kućanstva.

Jedinica homogene proizvodnje – JHP (*Unit of homogeneous production – UHP*)

Jedinica homogene proizvodnje – JHP okarakterizirana je jednom djelatnosti koja je identificirana svojim homogenim inputom, procesom proizvodnje i outputom. Proizvodi koji čine input i output međusobno se razlikuju po svojim fizičkim karakteristikama, stupnju obrade i tehnici proizvodnje, što ovisi o klasifikaciji proizvoda. Jedinica homogene proizvodnje može odgovarati institucionalnoj jedinici ili njezinu dijelu, ali nikad ne može pripadati dvjema različitim institucionalnim jedinicama.

Za jasnu analizu proizvodnog procesa sustav nacionalnih računa prihvatio je jedinice homogene proizvodnje – JHP, koje omogućavaju studiju tehničkih i gospodarskih odnosa. Te analitičke jedinice upotrebljavaju se posebice za input-output tabele, a u praksi se rekonstruiraju iz podataka prikupljenih za jedinice promatranja s obzirom na to da se ne mogu izravno promatrati.

Većina jedinica promatranja u isto vrijeme obavlja nekoliko djelatnosti. One mogu obavljati glavne djelatnosti, neke sporedne djelatnosti, tj. djelatnosti koje pripadaju drugim granama i neke od pomoćnih djelatnosti kao što su uprava, nabava, prodaja na tržištu, skladištenje, popravci itd. Ako jedinica promatranja obavlja glavnu djelatnost, isto kao i jednu ili nekoliko sporednih djelatnosti, to će se podijeliti u odgovarajući broj jedinica homogene proizvodnje – JHP, a sporedne će djelatnosti biti ponovo razvrstane pod različite naslove u odnosu na glavnu djelatnost. Pomoćne djelatnosti jedinice promatranja ne izdvajaju se od glavnih i sporednih djelatnosti za koje se obavljuju.

Jedinica homogene proizvodnje – JHP definira se neovisno o lokaciji djelatnosti.

Lokalna jedinica homogene proizvodnje – lokalni JHP (*Local unit of homogenous production – local UHP*)

Lokalna jedinica homogene proizvodnje – lokalni JHP dio je jedinice homogene proizvodnje koji odgovara lokalnoj jedinici.

4.3 Dodatna objašnjenja

Upravna i neprofitna tijela (*Government and non-profit bodies*)

Za opća upravna tijela različite su odgovarajuće statističke jedinice za koje se prikupljaju statistički podaci (npr. središnja uprava, socijalno osiguranje, lokalna uprava županije, općine/grada itd.). Ta različita tijela zajednički planiraju, nadgledaju i upravljaju financijama svojih konstituirajućih tijela (mogu biti ministarstva, uredi, zavodi, agencije, odjeli itd.). S

obzirom na vrstu djelatnosti, neka od tih tijela, posebno lokalne vlasti, heterogenija su nego korporativna poduzeća (*corporate enterprises*).

Djelatnosti ovih tijela često pripadaju području O NKD-a 2007.: Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje, iako druga tijela obavljaju djelatnosti koje u osnovi pripadaju ostalim područjima uključujući Obrazovanje (područje P), Zdravstvenu zaštitu i socijalnu skrb (područje Q) i Ostale uslužne djelatnosti (područje S).

Kad se serije podataka o entitetima privatnog sektora moraju spojiti s podacima o općim upravnim tijelima i privatnim neprofitnim institucijama, razvrstanima prema vrsti ekonomskih djelatnosti, njihova identifikacija i razvrstavanje mora se provesti uporabom statističkih jedinica koje odgovaraju entitetima koji su najbliže statističkim jedinicama definiranim u privatnom sektoru. Zato se svi kriteriji koji se upotrebljavaju u privatnom sektoru analogno primjenjuju na opća upravna tijela. Isto se primjenjuje na privatne neprofitne institucije.

Pomoćne djelatnosti (Ancillary activities)

Razlika između pomoćnih, glavnih i sporednih djelatnosti može se prikazati na primjerima:

– proizvodnja sitnog alata za upotrebu u jedinici jest pomoćna djelatnost (u skladu sa svim kriterijima)

– vlastiti je prijevoz obično pomoćna djelatnost (u skladu sa svim kriterijima)

– prodaja vlastitih proizvoda pomoćna je djelatnost zbog općeg pravila da nije moguće proizvoditi bez prodaje. Međutim, ako je moguće identificirati maloprodaju unutar proizvodnoga poduzeća (direktna prodaja krajnjem korisniku), što može biti npr. lokalna jedinica, ova maloprodaja – osim onih u svrhu analiza – može se smatrati jedinicom prema vrsti djelatnosti. Ta jedinica promatranja predmet je dvostrukе klasifikacije u smislu djelatnosti (glavne ili sporedne) koju obavlja unutar poduzeća i u smislu vlastite djelatnosti (maloprodaja).

Opće je pravilo, budući da proizvodni proces obično nije moguć bez pomoćnih djelatnosti, da pomoćne djelatnosti ne smiju biti posebno izdvojeni entiteti, čak i ako se obavljaju u posebnim pravnim jedinicama ili na posebnim mjestima iako vode odvojeno računovodstvo.

Pomoćne djelatnosti ne uzimaju se u obzir pri razvrstavanju entiteta koji ih obavljaju. Najbolji je primjer entiteta koji obavlja pomoćne djelatnosti glavni upravni odjel ili registrirani ured.

Ako se pomoćne djelatnosti obavljaju u korist samo jednog entiteta, te djelatnosti i utrošena sredstva predstavljaju sastavni dio djelatnosti i sredstava te jedinice. Međutim, ako se djelatnosti statističke jedinice i odgovarajuće pomoćne djelatnosti ne obavljaju na istom zemljopisnom području (definirano prema zonama za potrebe statističkih istraživanja), preporučljivo je posebno prikupiti dodatne podatke o tim jedinicama za kategorije podataka koji moraju biti raspoređeni po zemljopisnim područjima, čak i ako jedinice obavljaju samo pomoćne djelatnosti.

Ako se pomoćne djelatnosti većinom obavljaju u korist dviju ili više jedinica prema vrsti djelatnosti, troškovi pomoćnih djelatnosti moraju se raspodijeliti na sve jedinice prema vrsti djelatnosti za koje se obavljaju. Ako su podaci o razmjeru troškova za svaku posebnu djelatnost raspoloživi, troškovi se moraju rasporediti prema tome. Međutim, ako nema tih podataka, troškovi pomoćnih djelatnosti moraju se rasporediti u glavnu i sporedne djelatnosti proporcionalno vrijednosti outputa umanjenoj za međufazne troškove isključujući troškove samih pomoćnih djelatnosti. Ako je ova metoda u praksi prekomplicirana, troškovi pomoćne djelatnosti jednostavno se mogu rasporediti proporcionalno vrijednosti outputa.

Ako su pomoćne djelatnosti organizirane tako da su namijenjene za dva ili više entiteta u poduzeću s više jedinica, one mogu činiti skupinu pomoćnih djelatnosti na pojedinoj lokaciji. U ovom slučaju, na isti način kao što je poželjno potpuno obuhvatiti određene djelatnosti, čak i ako se one obavljaju neovisno ili ih obavljaju entiteti koji obavljaju isključivo pomoćne

djelatnosti (npr. računalne usluge), korisno je dopustiti dodatno razvrstavanje po djelatnostima. Za tu svrhu pomoći entiteti mogu biti razvrstani prema djelatnostima koje obavljaju i prema djelatnosti jedinice kojoj pripadaju.

Moguće je da neka djelatnost u početku bude pomoćna, a poslije počne prodavati usluge drugim entitetima. Takva djelatnost može se razviti do te mjere da prestaje biti pomoćna djelatnost i mora se smatrati jednom od glavnih ili sporednih djelatnosti entiteta. Jedini način određivanja djelatnosti kao pomoćne, glavne ili sporedne jest ocjenjivanje njezine uloge u poduzeću kao cjelini.

Veze između različitih vrsta statističkih jedinica prikazane su u sljedećoj tablici:

Tablica 3. VEZA IZMEĐU RAZLIČITIH VRSTA STATISTIČKIH JEDINICA

	Jedna ili više lokacija	Jedna lokacija
Jedna ili više djelatnosti	Poduzeće Institucionalna jedinica	Lokalna jedinica
Samo jedna djelatnost	JVD JHP	Lokalni JVD Lokani JHP

Sustav administrativnih i statističkih jedinica se može prikazati na sljedeći način:

5. KLASIFIKACIJSKA PRAVILA ZA DJELATNOSTI I STATISTIČKE JEDINICE

5.1. *Osnovna klasifikacijska pravila*

Svakoj jedinici u statističkom poslovnom registru dodijeljena je jedna šifra NKD-a prema njenoj glavnoj ekonomskoj djelatnosti. Glavna djelatnost je djelatnost koja najviše doprinosi dodanoj vrijednosti jedinice. Prilikom dodjele šifre NKD-a 2007. treba se koristiti dodatnim alatima kao što su objašnjenja NKD-a 2007. i korespondentne tablice veza te ostalim klasifikacijama integriranog sustava statističkih ekonomskih klasifikacija kao što su Klasifikacija proizvoda po djelatnostima – KPD 2007. i Carinska tarifa RH – CT.

Kod jednostavnih slučajeva kada jedinica obavlja samo jednu ekonomsku djelatnost, glavna djelatnost jedinice se određuje kategorijom NKD-a 2007. koja opisuje djelatnost. Ako jedinica obavlja nekoliko ekonomskih djelatnosti (koje nisu pomoćne djelatnosti), glavna se djelatnost određuje na temelju dodane vrijednosti koja je pridružena svakoj djelatnosti te prema pravilima koja su opisana u nastavku teksta.

Dodata vrijednost je osnovni koncept za razvrstavanje jedinica prema ekonomskim djelatnostima. Bruto dodana vrijednost je definirana kao razlika između outputa i intermedijarne potrošnje. Dodana vrijednost je dodatno mjerilo doprinosa svake ekonomiske jedinice bruto domaćem proizvodu (BDP).

Zamjenski kriteriji za dodanu vrijednost

Kako bi se odredila glavna djelatnost jedinice, moraju biti poznati podaci o djelatnostima koje jedinica obavlja i njihov pripadajući udjel u dodanoj vrijednosti. Ponekad nije moguće dobiti

podatke o dodanoj vrijednosti za različite djelatnosti koje se obavljaju, te razvrstavanje djelatnosti treba obavljati uporabom zamjenskih kriterija. Kriteriji mogu biti:

a. Zamjenski kriteriji koji se temelje na outputu:

- bruto output jedinice koji se može odrediti za robe i usluge koje su pridružene svakoj djelatnosti

– vrijednost prodaje ili prihod (promet) tih grupa proizvoda koje pripadaju svakoj djelatnosti;

b. Zamjenski kriteriji koji se temelje na inputu:

- plaće i naknade koje se mogu pridružiti različitim djelatnostima (ili dohodak samozaposlenih)

– broj zaposlenih koji obavljaju različite djelatnosti i vrijeme rada zaposlenih koje se može pridružiti različitim djelatnostima jedinice.

U slučaju kada su podaci o dodanoj vrijednosti nepoznati trebaju se koristiti zamjenski kriteriji kako bi se dobio najbolji mogući rezultat, u usporedbi s rezultatom koji bi se dobio na temelju podataka o dodanoj vrijednosti. Uporaba zamjenskih kriterija ne mijenja metode koje se koriste za određivanje glavne djelatnosti, oni su samo operativna procjena podataka o dodanoj vrijednosti.

Međutim, jednostavna uporaba navedenih zamjenskih kriterija može dovesti do zabune. To će uvijek biti slučaj kada struktura zamjenskog kriterija nije izravno proporcionalna (nepoznatoj) dodanoj vrijednosti.

Kada se upotrebljavaju podaci o prodaji kao zamjena za podatke o dodanoj vrijednosti, treba uzeti u obzir da u nekim slučajevima promet i dodana vrijednost nisu proporcionalni. Na primjer, promet u trgovini obično ima puno manji udjel u dodanoj vrijednosti nego promet u preradivačkoj industriji. Čak i unutar preradivačke industrije odnos između prodaje i dobivene dodane vrijednosti može varirati između i unutar djelatnosti. Kod nekih se djelatnosti podaci o prometu određuju na specifičan način čime je usporedba s drugim djelatnostima beskorisna, a to je na primjer slučaj kod djelatnosti finansijskog posredovanja ili djelatnosti osiguranja. O ovome treba voditi računa prilikom odabira podataka o bruto outputu kao zamjenskom kriteriju.

Veliki broj jedinica uz djelatnost trgovine obavlja i druge djelatnosti. U takvim slučajevima podaci o prometu trgovine su najneprikladniji pokazatelji za nepoznati udjel dodane vrijednosti za djelatnost trgovine. Puno bolji pokazatelj je bruto marža (razlika između prometa trgovine, nabave roba za daljnju prodaju i stanja zaliha trgovčke robe) koja može varirati unutar trgovine na veliko i trgovine na malo kao i između različitih djelatnosti trgovine. Također je potrebno uzeti u obzir posebna pravila razvrstavanja za područje trgovine koja su navedena pod točkom 5.4.

Slične mjere opreza treba uzeti u obzir kada se primjenjuju zamjenski kriteriji koji se temelje na inputu. Proporcionalnost između plaća i naknada ili zaposlenih, s jedne strane, i dodane vrijednosti, s druge strane, nije pouzdana ukoliko je intenzitet rada raznih djelatnosti različit. Intenzitet rada može značajno varirati između različitih ekonomskih djelatnosti i između djelatnosti istog razreda NKD-a (primjer: ručna proizvodnja robe nasuprot proizvodnji robe mehaniziranim procesima).

5.2. Višestruke i integrirane djelatnosti

Višestruke i integrirane djelatnosti javljaju se u slučajevima kada su značajni udjeli djelatnosti jedinica uključeni u više od jednog razreda NKD-a 2007. Slučajevi mogu biti rezultat vertikalne integracije djelatnosti (na primjer rušenje stabala u kombinaciji s proizvodnjom piljene građe ili djelatnosti vađenja gline u kombinaciji s proizvodnjom cigala), horizontalne integracije djelatnosti (na primjer proizvodnja pekarskih proizvoda u kombinaciji s proizvodnjom čokoladnih slastica) ili bilo koje kombinacije djelatnosti unutar statističke

jedinice. U ovim situacijama, jedinica treba biti razvrstana prema sljedećim pravilima. Ako jedinica obavlja djelatnosti koje spadaju u dva različita razreda NKD-a 2007., uvijek će jedna djelatnost imati udjel veći od 50% dodane vrijednosti, osim u iznimno rijetkom slučaju kada obje djelatnosti (različitih razreda NKD-a 2007.) imaju jednak udjeli od 50%. Djelatnost koja imao udjel veći od 50% dodane vrijednosti je glavna djelatnost i određuje razvrstavanje jedinice prema NKD-u 2007. U puno složenijem slučaju kada jedinica obavlja više od dvije djelatnosti koje spadaju u više od dva različita razreda NKD-a 2007., a ni jedna od njih nema udjel veći od 50 % dodane vrijednosti, razvrstavanje jedinice po djelatnosti mora se odrediti primjenom top-down metode.

Top-down metoda

Top-down metoda slijedi hijerarhijsko pravilo: razvrstavanje jedinice na najnižoj razini klasifikacije mora biti u skladu s razvrstavanjem jedinice na višim razinama. Kako bi ovaj uvjet bio zadovoljen, proces započinje određivanjem odgovarajuće kategorije na najvišoj razini klasifikacije i nastavlja se prema nižim razinama na sljedeći način:

- Odredi se područje NKD-a 2007. koje ima najveći udjel u dodanoj vrijednosti
- Unutar tog područja odredi se odjeljak NKD-a 2007. koji ima najveći udjel u dodanoj vrijednosti unutar tog područja
- Unutar tog odjeljka odredi se skupina NKD-a 2007. koja ima najveći udjel u dodanoj vrijednosti unutar tog odjeljka
- Unutar te skupine odredi se razred NKD-a 2007. koji ima najveći udjel u dodanoj vrijednosti unutar te skupine.

Primjer: JEDINICA OBAVLJA SLJEDEĆE DJELATNOSTI:

Područje	Odjeljak	Skupina	Razred	Opis razreda	Udjel
C	28	25.9	25.91	Proizvodnja čeličnih bačava i sličnih posuda	10%
		28.1	28.11	Proizvodnja motora i turbina, osim motora za zrakoplove i motorna vozila	6%
		28.2	28.24	Proizvodnja mehaniziranoga ručnog alata	5%
		28.9	28.93	Proizvodnja strojeva za industriju hrane, pića i duhana	8%
			28.95	Proizvodnja strojeva za industriju papira i kartona	23%
G	46	46.1	46.14	Posredovanje u trgovini tekstilom, odjećom, krznom, obućom i kožnim proizvodima	7%
		46.6	46.61	Trgovina na veliko poljoprivrednim	28%

				strojevima, opremom i priborom	
M	71	71.1	71.12	Inženjerstvo i s njim povezano tehničko savjetovanje	13%

a) Odredi se glavno područje između:

Područje C: Preradivačka industrija 52%

Područje G: Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla 35%

Područje M: Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti 13%

b) Odredi se glavni odjeljak unutar glavnog područja C:

Odjeljak 25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme 10%

Odjeljak 28 Proizvodnja strojeva i uređaja d.n. 42%

c) Odredi se glavna skupina unutar glavnog odjeljka 28:

Skupina 28.1 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme 6%

Skupina 28.2 Proizvodnja ostalih strojeva opće namjene 5%

Skupina 28.9 Proizvodnja ostalih strojeva za posebne namjene 31%

d) Odredi se glavni razred unutar glavne skupine 28.9:

Razred 28.93 Proizvodnja strojeva za industriju hrane, pića i duhana 23%

Razred 28.95 Proizvodnja strojeva za industriju papira i kartona 8%

Glavna djelatnost je, prema tome razred 28.93 Proizvodnja strojeva za industriju hrane, pića i duhana, iako je razred s najvećim udjelom u dodanoj vrijednosti 46.61 Trgovina na veliko poljoprivrednim strojevima, opremom i priborom.

Sljedeća slika predstavlja korake prema kojima su se donosile odluke u navedenom primjeru:

Promjena glavne djelatnosti jedinice

Jedinice mogu mijenjati svoju glavnu djelatnost, odjednom ili postupno tijekom određenog vremenskog razdoblja, bilo zbog sezonskih čimbenika ili odluke rukovodstva da promijeni proizvodnju. Svi ovi slučajevi zahtijevaju promjenu u razvrstavanju jedinice, međutim prečeste promjene mogu dovesti do nekonzistentnosti između kratkoročnih (mjesečnih i tromjesečnih) i dugoročnih statističkih podataka, te učiniti njihovo tumačenje iznimno teškim. Kad god jedinica obavlja dvije djelatnosti koje doprinose stvaranju oko 50% dodane vrijednosti, neophodno je primijeniti pravilo stabilnosti kako bi se izbjegle česte promjene koje ne odražavaju stvarne promjene u gospodarstvu. Prema ovome pravilu, promjenu glavne djelatnosti bi trebalo provesti kada postojeća ima udjel manji od 50% dodane vrijednosti najmanje dvije godine.

Postupak kod vertikalno integriranih djelatnosti

Do vertikalne integracije djelatnosti dolazi kad ista jedinica obavlja u sljedu različite faze proizvodnje i gdje output iz jednog procesa služi kao input za sljedeći, kao npr. rušenje stabala u kombinaciji s proizvodnjom piljene građe; vađenje gline u kombinaciji s proizvodnjom cigala; proizvodnja odjeće povezana s tkaonicom tekstila.

Prilikom primjene NKD-a 2007., vertikalnu integraciju bi trebalo tretirati kao bilo koji drugi oblik višestrukih djelatnosti, tj. glavna djelatnost jedinice je djelatnost koja ima najveći udjel

u dodanoj vrijednosti, što je određeno top-down metodom. Ovaj se postupak promijenio u odnosu na ranije verzije NKD-a (za posebne slučajeve vertikalne integracije u području poljoprivrede vidi točku 5.4.).

Ako se podaci o dodanoj vrijednosti ili njezinim zamjenskim kriterijima za pojedinačne korake vertikalno integriranog procesa ne mogu odrediti izravno putem izvještaja koje sastavljaju same jedinice, može se napraviti usporedba sa sličnim jedinicama. Alternativno se može koristiti vrednovanje intermedijarnih ili konačnih proizvoda u tržišnim cijenama.

Postupak kod horizontalno integriranih djelatnosti

Do horizontalne integracije djelatnosti dolazi kada se istovremeno obavlja nekoliko djelatnosti uz upotrebu istih čimbenika proizvodnje. U tom slučaju mora se primijeniti pravilo dodane vrijednosti, tako da se slijedi top-down metoda i treba poduzeti iste mjere opreza kod upotrebe zamjenskih kriterija kao što je već navedeno.

5.3. Pravila za posebne vrste djelatnosti

Djelatnosti koje se obavljaju uz naplatu ili na temelju ugovora te podugovaranje djelatnosti

U ovom dijelu se primjenjuje sljedeća terminologija:

- a. Naručitelj (*principal*) – jedinica koja ulazi u ugovorni odnos s drugom jedinicom (ovdje nazvanom ugovaratelj) kako bi obavila neke dijelove cjelokupnog proizvodnog procesa. Ponekad su se također koristili izrazi konverter (*converter*) ili ugovaratelj (*contractor*).
- b. Ugovaratelj (*contractor*) – jedinica koja obavlja specifične proizvodne procese koji se temelje na ugovornom odnosu s naručiteljem. Također se koristio izraz podugovaratelj (*subcontractor*). U NKD-u 2007. su djelatnosti što ih obavlja ugovaratelj one koje se obavljaju »uz naplatu ili na temelju ugovora«
- c. Outsourcing (*outsourcing*) – ugovorni odnos prema kojem naručitelj zahtijeva od ugovaratelja obavljanje specifičnih proizvodnih procesa. Ponekad se također koristi izraz podugovaranje (*subcontracting*).

Dijelovi proizvodnog procesa za koje se outsourcing može ugovoriti su, na primjer: prerađivačke djelatnosti, usluge zapošljavanja, pomoćne djelatnosti itd.

Naručitelj i ugovaratelj se mogu nalaziti na istom ekonomskom teritoriju ili na različitim ekonomskim teritorijima; sama lokacija ne utječe na razvrstavanje niti jedne od tih jedinica. Ugovaratelji tj. jedinice koje obavljaju djelatnosti uz naplatu ili na temelju ugovora obično se razvrstavaju s jedinicama koje proizvode istu vrstu robe ili pružaju iste usluge za vlastiti račun, osim u području Trgovine (vidi posebna pravila i definicije vezane uz određena područja, točka 5.4. kao i objašnjenja područja G), te u području Građevinarstva (u slučaju outsourcinga građevinskih djelatnosti, djelatnost naručitelja se treba razvrstati u razred 41.10, a djelatnost ugovaratelja u razred 41.20).

U prerađivačkoj industriji naručitelj osigurava ugovaratelju tehničke specifikacije potrebne za proizvodnju proizvoda. Ulagane sirovine i materijal može ili ne mora osigurati (posjedovati) naručitelj. Primjeri ovakvih djelatnosti su: proizvodnja metala (kovanje, lijevanje, rezanje, štancanje i taljenje metala), obrada metala (npr. prevlačenje metala), proizvodnja odjeće, dovršavanje odjeće i slični osnovni dijelovi proizvodnog procesa.

Naručitelja koji u cijelosti ugovori outsourcing proizvodnog procesa treba razvrstati u prerađivačku industriju samo ako posjeduje sirovine koje se koriste kao input u proizvodnom procesu (i stoga posjeduje konačni output). Naručitelj koji ugovori outsourcing samo za dio proizvodnog procesa treba biti razvrstan u prerađivačku industriju. U svim drugim

slučajevima, naručitelji se trebaju razvrstati prema pravilu dodane vrijednosti: u područje G: Trgovina na veliko i na malo (prema djelatnosti i obilježjima prodane robe, vidi posebna pravila i definicije vezane uz određena područja, točka 5.4.) ili u druga područja kao što su na primjer područje M: Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti ili područje N: Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti.

U slučaju outsourcinga usluga zapošljavanja treba razlikovati, prvo: je li ono na stalnoj ili privremenoj osnovi i drugo: pruža li ugovaratelj usluge jednom ili više komitenata:

- ako se radi o outsourcingu usluga zapošljavanja na privremenoj osnovi i ugovaratelj pruža usluge samo jednom naručitelju, tada se i naručitelj i ugovaratelj razvrstavaju prema djelatnosti koju stvarno obavljaju (npr. prerađivačka industrija);
- ako se radi o outsourcingu usluga zapošljavanja na privremenoj osnovi i ugovaratelj pruža usluge više od jednom naručitelju, tada se naručitelj razvrstava prema djelatnosti koju stvarno obavlja, a ugovaratelj treba biti razvrstan u razred 78.20 (Djelatnosti agencija za privremeno zapošljavanje);
- ako se radi o outsourcingu usluga zapošljavanja na stalnoj osnovi i ugovaratelj pruža usluge samo jednom naručitelju, tada se i naručitelj i ugovaratelj razvrstavaju prema djelatnosti koju stvarno obavljaju;
- ako se radi o outsourcingu usluga zapošljavanja na stalnoj osnovi i ugovaratelj pruža usluge više od jednom naručitelju, koji uglavnom obavlja slične djelatnosti, tada se i naručitelj i ugovaratelj razvrstavaju prema djelatnosti koju obavljaju.
- ako se radi o outsourcingu usluga zapošljavanja na stalnoj osnovi i ugovaratelj pruža usluge više od jednom naručitelju koji uglavnom obavlja različite djelatnosti, tada ugovaratelj treba biti razvrstan u razred 78.30 (Ostalo ustupanje ljudskih resursa).

Postupak s outputima podugovorenih djelatnosti u KPD-u 2007.

U prethodnom je tekstu navedeno da razvrstavanje djelatnosti ne ovisi o tome obavlja li se uz naknadu ili na temelju ugovora. Dok se te djelatnosti ne mogu razlikovati u NKD-u 2007., pripadajući output je različit ovisno o tome jesu li ulazne sirovine i materijal u vlasništvu proizvođačke jedinice ili nisu. U slučaju da ulazne sirovine i materijal nisu u njezinu vlasništvu, output djelatnosti je usluga koja se obavlja na, i koja je ugrađena u, ulazne sirovine i materijale i to je zapravo ono za što je ugovaratelj plaćen. Stoga, općenito, KPD 2007. razlikuje robu koja je proizvedena za vlastiti račun od usluga koje se obavljaju na robi uz naknadu ili na temelju ugovora. Specifične kategorije i potkategorije su obično označene kao zx.yy.9 i zx.yy.99 i imaju naslov Podugovarateljski poslovi kao dio proizvodnje ...

U KPD-u 2002.¹² se outputi podugovorenih djelatnosti zovu »industrijske usluge ili usluge izrade«.

Instaliranje i montaža na licu mesta

Jedinice koje se u prvom redu bave instaliranjem i montažom raznih elemenata ili opreme potrebne za nesmetanu uporabu građevina razvrstavaju se u područje građevinarstva (odjeljak 43). Instaliranje strojeva i ostale opreme, osim one koja je povezana s nesmetanom uporabom građevina, razvrstava se u skupinu 33.2 Instaliranje strojeva i opreme.

Popravak i održavanje

Jedinice koje se bave popravkom ili održavanjem robe razvrstavaju se u jednu od sljedećih kategorija, ovisno o vrsti robe:

- a. Skupina 33.1 Popravak proizvoda od metala, strojeva i opreme
- b. Odjeljak 43 Specijalizirane građevinske djelatnosti
- c. Skupina 45.2 Održavanje i popravak motornih vozila

d. Odjeljak 95 Popravak računala i predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo (ovisno o vrsti roba).

Jedinice koje se bave remontom zrakoplova, lokomotiva i brodova razvrstavaju se u isti razred kao i jedinice koje ih proizvode.

5.4. Posebna pravila i definicije vezane uz određena područja NKD-a 2007.

Ova točka sadrži posebna pravila i definicije koje treba uzeti u obzir prilikom razvrstavanja jedinica u određenim područjima NKD-a 2007. Općeniti opisi, definicije i karakteristike područja su navedeni u pripadajućim objašnjenjima klasifikacije.

Područje A: POLJOPRIVREDA, LOV I ŠUMARSTVO

U području poljoprivrede je čest slučaj da se jedinice bave uzgojem grožđa i proizvodnjom vina od toga grožđa ili uzgojem maslina i proizvodnjom maslinovog ulja od tih maslina pri čemu dekompozicija odnosno račlamba dodane vrijednosti predstavlja otežavajuću okolnost prilikom razvrstavanja tih jedinica. U takvim slučajevima, najprihvatljivija zamjenska varijabla je broj radnih sati i njezina primjena kod ovih vertikalno integriranih djelatnosti obično vodi k razvrstavanju jedinica u područje poljoprivrede. Kako bi se osiguralo usklađeno postupanje u istim slučajevima za druge poljoprivredne proizvode prema dogovoru (konvenciji), jedinice će se razvrstati u područje A NKD-a 2007.

Područje G: TRGOVINA NA VELIKO I NA MALO, POPRAVAK MOTORNIH VOZILA I MOTOCIKLIMA

U području G, trgovina se dijeli na trgovinu na veliko i trgovinu na malo, osim trgovine motornim vozilima koja čini zaseban odjeljak. Može se dogoditi da jedinica obavlja horizontalno integrirane djelatnosti trgovine na različite načine odnosno raznim mogućim oblicima, npr. trgovina na veliko i trgovina na malo zajedno ili trgovina u prodavaonicama i izvan njih ili prodaja raznovrsne robe. Ako se roba koju je prodala jedinica ne odnosi na samo jedan razred NKD-a 2007. koji ima udjel od najmanje 50% dodane vrijednosti, tada primjena top-down metode zahtijeva poseban oprez te razmatranje dodatnih razina.

Prilikom razvrstavanja jedinica unutar odjeljaka 46 Trgovina na veliko, najprije treba uzeti u obzir dodatnu razinu prema kojoj razlikujemo trgovinu na veliko uz naplatu ili na temelju ugovora (skupina 46.1) i specijaliziranu i nespecijaliziranu trgovinu na veliko (skupine 46.2 – 46.9). Prema tome, prva odluka koju treba donijeti je razvrstavanje jedinice u jednu od ove dvije mogućnosti, na temelju pravila dodane vrijednosti. Ako je na temelju navedenog pravila odlučeno da jedinicu treba razvrstati unutar skupina 46.2 – 46.9 onda se sljedeći korak sastoji od odlučivanja između nespecijalizirane trgovine na veliko i specijalizirane trgovine na veliko. Konačno, odluku o razvrstavanju treba donijeti između skupina i razreda, primjenjujući uvijek top-down metodu. Navedeni dijagram predstavlja stablo odlučivanja prema kojem se razvrstavaju jedinice u određeni razred odjeljka 46 Trgovina na veliko:

(Skupine su dalje raščlanjene prema vrsti prodanih proizvoda.)

Prilikom razvrstavanja jedinica unutar odjeljaka 47 Trgovina na malo, najprije treba uzeti u obzir dodatnu razinu prema kojoj razlikujemo trgovinu na malo u prodavaonicama (skupine

47.1 – 47.7) i trgovinu na malo izvan prodavaonica (skupine 47.8 – 47.9). Prema tome, prva odluka koju treba donijeti je razvrstavanje jedinice u jednu od ove dvije mogućnosti, na temelju pravila dodane vrijednosti. Ako je na temelju navedenog pravila odlučeno da jedinicu treba razvrstati u trgovinu na malo u prodavaonicama, onda se sljedeći korak sastoji od odlučivanja između nespecijalizirane trgovine na malo i specijalizirane trgovine na malo. Konačno, odluku o razvrstavanju treba donijeti između skupina i razreda, primjenjujući uvijek top-down metodu.

Navedeni dijagram predstavlja stablo odlučivanja prema kojem se razvrstavaju jedinice u određeni razred odjeljka 47 Trgovina na malo:

(Skupine su dalje raščlanjene prema vrsti prodanih proizvoda.)

U trgovini na veliko i u trgovini na malo, razlika između specijalizirane trgovine i nespecijalizirane trgovine se temelji na broju razreda koji obuhvaćaju prodane proizvode, pri čemu svaki razred koji treba uzeti u obzir ima udjel od najmanje 5% (i manje od 50%) dodane vrijednosti:

a. Ukoliko prodani proizvodi obuhvaćaju do četiri razreda u bilo kojoj skupini od 46.2 do 46.7 (za trgovinu na veliko) ili od 47.2 do 47.7 (za trgovinu na malo), smatra se da jedinica obavlja djelatnost specijalizirane trgovine. Tada je potrebno odrediti glavnu djelatnost primjenom top-down metode na temelju dodane vrijednosti određivanjem, najprije, glavne skupine, a zatim razreda unutar te skupine.

Razred	Slučaj A	Slučaj B	Slučaj C
47.21	30%	30%	20%
47.25	5%	15%	5%
47.62	45%	40%	35%
47.75	20%	15%	40%
razvrstano	razred 47.62	razred 47.21	razred 47.75

b. Ukoliko prodani proizvodi obuhvaćaju pet ili više razreda u bilo kojoj skupini od 46.2 do 46.7 (za trgovinu na veliko) ili od 47.2 do 47.7 (za trgovinu na malo), tada jedinicu treba razvrstati kao nespecijaliziranu trgovinu. U trgovini na malo jedinica se razvrstava u skupinu 47.1. Ako hrana, piće i duhanski proizvodi predstavljaju najmanje 35% dodane vrijednosti jedinica se razvrstava u razred 47.11 NKD-a 2007. U svim drugim slučajevima razvrstava se u razred 47.19.

Razred	Slučaj A	Slučaj B	Slučaj C
47.21	5%	20%	5%
47.22	10%	15%	5%
47.42	15%	10%	45%
47.43	25%	10%	40%
47.54	45%	45%	5%
razvrstano	razred 47.19	razred 47.11	razred 47.19

Pravila razvrstavanja se uvijek temelje na maloprodajnoj djelatnosti jedinice. Kada jedinica, uz trgovinu na malo, kao svoju sporednu djelatnost pruža usluge odnosno proizvodi robu, njezino razvrstavanje u određeni razred NKD-a 2007. će se odrediti samo na temelju sadržaja njezine maloprodajne djelatnosti.

**Područje K: FINANCIJSKE DJELATNOSTI I DJELATNOSTI OSIGURANJA I
PODRUČJE M: STRUČNE, ZNANSTVENE I TEHNIČKE DJELATNOSTI**

Unutar područja K uvedena su dva razreda koja nadilaze tradicionalni okvir NKD-a kod obuhvata proizvodnje gospodarstva, i to: razred 64.20 Djelatnosti holding-društava i razred 64.30 Uzajamni fondovi (trustovi), ostali fondovi i slični finansijski subjekti. Jedinice koje su razvrstane u ova dva razreda ne ostvaruju nikakve prihode od prodaje proizvoda i obično nikoga ne zapošljavaju (osim, možda, jedne ili nekoliko osoba kao zakonskih zastupnika). U nekim zemljama ih je puno zbog poreznih prednosti. Kod razvrstavanja jedinica u vezi s ovim dvama razredima treba također obratiti pozornost i na druge razrede (dva su u području M, odjeljak 70) i to na razred 70.10 Upravljačke djelatnosti i razred 70.22 Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem.

Preciznije:

- a) Razred 64.20 Djelatnosti holding-društava odnosi se na djelatnosti holding društava čija je glavna djelatnost posjedovanje odnosno vlasništvo nad grupom poduzeća, a ne obavljanje administrativnih poslova niti upravljanje grupom;
- b) Razred 64.30 Uzajamni fondovi (trustovi), ostali fondovi i slični finansijski subjekti je vrlo specifičan u NKD-u 2007., jer se ne odnosi na ekonomsku djelatnost nego na jedinice;
- c) Razred 66.30 Djelatnosti upravljanja fondovima uključuje djelatnosti koje se obavljaju uz naplatu ili na temelju ugovora;
- d) Razred 70.10 Upravljačke djelatnosti uključuje nadzor i upravljanje povezanim jedinicama društva ili poduzeća uz kontrolu poslovanja i vođenje svakodnevnih poslova;
- e) Razred 70.22 Savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem uključuje savjetodavne djelatnosti u vezi sa strateškim i organizacijskim planiranjem poduzeća, marketinškom politikom i ciljevima, upravljanjem ljudskim potencijalima itd.

Glavna djelatnost jedinice koja obavlja nekoliko od navedenih djelatnosti se treba odrediti, kao obično, na temelju pravila dodane vrijednosti. Treba uzeti u obzir da kapitalna dobit ne čini dodanu vrijednost, i zato ju ne treba razmatrati. Uvođenje navedenih razreda predstavlja veliku promjenu s obzirom na NKD 2002.

Područje O: JAVNA UPRAVA I OBRANA; OBVEZNO SOCIJALNO OSIGURANJE

NKD 2007. ne razlikuje institucionalni sektor (kao što je definirano u SNA-i i ESA-i) u koji se razvrstava institucionalna jedinica. Štoviše, ne postoji kategorija NKD-a koja opisuje sve djelatnosti koje obavlja država (vlada), što znači da se ne razvrstavaju sva državna tijela automatski u područje O: Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje. Jedinice koje obavljaju djelatnosti na nacionalnoj, regionalnoj ili lokalnoj razini, a koje pripadaju drugim područjima NKD-a, razvrstavaju se u odgovarajuće područje. Na primjer, srednja škola kojom upravlja središnja ili lokalna uprava razvrstava se u skupinu 85.3 (Područje P), a javna bolnica u razred 86.10 (Područje Q). S druge strane, ne razvrstavaju se samo državna tijela u područje O: nego i privatne jedinice koje obavljaju djelatnosti iz područja javne uprave.

**Područje T: DJELATNOSTI KUĆANSTAVA KAO POSLODAVACA; DJELATNOSTI
KUĆANSTAVA KOJA PROIZVODE RAZLIČITU ROBU I PRUŽAJU RAZLIČITE
USLUGE ZA VLASTITE POTREBE**

Odjeljak 97 obuhvaća samo djelatnosti privatnih kućanstava kao poslodavaca koja zapošljavaju poslugu. Output ove djelatnosti se prema SNA smatra proizvodnjom te je iz tog razloga, i radi određenih istraživanja, ovaj odjeljak uključen u NACE Rev. 2 i time u NKD 2007. U odjeljak se ne razvrstavaju djelatnosti posluge, npr. djelatnosti čuvanja djece se razvrstavaju u razred 88.91 (Djelatnosti dnevne skrbi o djeci), čišćenje tekstila u razred 96.01 (Pranje i kemijsko čišćenje tekstila i krznenih proizvoda), djelatnosti soberica/sobara u razred 96.09 (Ostale osobne uslužne djelatnosti), itd.

Potreba opisivanja djelatnosti za vlastite potrebe proizlazi iz statističkih istraživanja o radnoj snazi ili o slobodnom vremenu. Dok se tržišne djelatnosti mogu općenito opisati prema postojećim pravilima za određivanje točne šifre djelatnosti NKD-a 2007., primjena tih pravila kod djelatnosti za vlastite potrebe pokazala se komplikiranom jer je, nasuprot tržišnim djelatnostima, teško kvantificirati dodanu vrijednost. Ove djelatnosti često uključuju poljoprivrednu, građevinarstvo, proizvodnju tekstila, popravak i ostale usluge. Odjeljak 98 Djelatnosti privatnih kućanstava koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe odgovara odjeljcima 96 i 97 NKD-a 2002. Radi se o odjeljcima koji su bili uvedeni kako bi se obuhvatile te djelatnosti. Odjeljak 98 nije važan za poslovne statistike, već za prikupljanje podataka o kućanstvima i djelatnostima kojima zadovoljavaju osnovne potrebe.

5.5. Razine agregiranja za Nacionalne račune

Za potrebe nacionalnih računa izrađene su dvije standardne agregacije kategorija NACE-a Rev. 2/NKD-a 2007. Velik broj država koristit će ih za objavljivanje podataka nacionalnih računa prema SNA. Radi se o agregatima A*10/11 i A*38.

Agregat A*10/11 se sastoji od 10 odnosno 11 kategorija i agregira područja NACE-a Rev. 2/NKD-a 2007. te predstavlja visoku razinu agregacije, dok se aggregacija A*38 sastoji od 38 kategorija i agregira odjeljke NACE-a Rev. 2/NKD-a 2007 te predstavlja agregat na međurazini. Ove dvije strukture ne čine sastavni dio stukture NACE-e Rev. 2/NKD-a 2007., međutim u potpunosti su integrirane u njihovu hijerarhijsku strukturu (visoka razina, područja, međurazina, odjeljci, skupine, razredi).

*Tablica 4. VISOKA RAZINA AGREGIRANJA – A*10/11«*

NKD 2007.	Opis
1 A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
2 B, C, D i E	Prerađivačka industrija, rudarstvo i vađenje te ostale industrije
2a C	<i>Od čega: prerađivačka industrija</i>
3 F	Građevinarstvo
4 G, H i I	Trgovina na veliko i na malo, prijevoz i skladištenje, smještaj, priprema i usluživanje hrane
5 J	Informacije i komunikacije
6 K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
7 L	Poslovanje nekretninama*
8 M i N	Stručne, znanstvene, tehničke, administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti

9	O, P, i Q	Javna uprava i obrana, obrazovanje, djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
10	R, S, T i U	Ostale uslužne djelatnosti

* uključuje imputiranu stambenu rentu zakupljenih stanova u vlasništvu

Tablica 5. AGREGACIJA NA MEĐURAZINI – A*38

A*38 šifra	NKD 2007.	Odjeljci
1 A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	01 do 03
2 B	Rudarstvo i vađenje	05 do 09
3 CA	Proizvodnja prehrambenih proizvoda, pića i duhanskih proizvoda	10 do 12
4 CB	Proizvodnja tekstila, odjeće, kože i srodnih proizvoda	13 do 15
5 CC	Proizvodnja proizvoda od drva i papira, tiskanje	16 do 18
6 CD	Proizvodnja koksa i rafiniranih naftnih proizvoda	19
7 CE	Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	20
8 CF	Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka	21
9 CG	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike te proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	22 + 23
10 CH	Proizvodnja osnovnih metala i proizvodnja izrađenih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	24 + 25
11 CI	Proizvodnja računala te električkih i optičkih proizvoda	26
12 CJ	Proizvodnje električne opreme	27
13 CK	Proizvodnja strojeva i opreme d.n.	28
14 CL	Proizvodnja transportne opreme	29 + 30
15 CM	Ostala prerađivačka industrija, popravak i instaliranje strojeva i opreme	31 do 33
16 D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom	35
17 E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	36 do 39
18 F	Građevinarstvo	41 do 43

19	G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla	45 do 47
20	H	Prijevoz i skladištenje	49 do 53
21	I	Djelatnosti pružanja smještaja i pripremanja obroka	55 + 56
22	JA	Izdavačke djelatnosti, filmska djelatnost i djelatnosti snimanja zvučnih zapisa te djelatnosti emitiranja programa	58 do 60
23	JB	Telekomunikacije	61
24	JC	IT i ostale informacije	62 +63
25	K	Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	64 do 66
26	L	Poslovanje nekretninama	68
27	MA	Pravne, računovodstvene, upravljačke, arhitektonske djelatnosti i inženjerstvo te tehničko ispitivanje i analiza	69 do 71
28	MB	Znanstveno istraživanje i razvoj	72
29	MC	Ostale stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	73 do 75
30	N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	77 do 82
31	O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	84
32	P	Obrazovanje	85
33	QA	Djelatnosti zdravstvene zaštite	86
34	QB	Djelatnosti socijalne skrbi sa smještajem i djelatnosti socijalne skrbi bez smještaja	87 + 88
35	R	Umjetnost, zabava i rekreacija	90 do 93
36	S	Ostale uslužne djelatnosti	94 do 96
37	T**	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe	97 + 98*
38	U**	Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela	99*

** uključuje imputiranu stambenu rentu zakupljenih stanova u vlasništvu

** područje U i dio područja T se nalaze izvan okvira proizvodnje u SNA i kod objavljivanja podataka prema SNA bit će prazni, međutim, radi cjelovitosti su uključeni.

6. USPOREDBA NKD-A 2007. I NKD-A 2002.

Dok su se neka pravila za primjenu NKD-a 2007. promijenila, te kriteriji za izradu klasifikacije kao i formulacija objašnjenja revidirali, cjelokupna obilježja NKD-a 2007. ostala su više-manje nepromijenjena.

Na najvišoj razini klasifikacije uvedeni su novi koncepti i pojedinosti kako bi se prikazali različiti oblici proizvodnje i rastuće nove industrije. Istovremeno, uloženi su značajni napor i kako bi se održala struktura klasifikacije u svim područjima koja izričito ne zahtijevaju promjene na temelju novih koncepata.

Sadržajno se povećala razina detaljnosti klasifikacije. Za uslužne djelatnosti ovo je povećanje vidljivo na svim razinama uključujući najviše, dok se za ostale djelatnosti kao što je poljoprivreda, povećanje detaljnosti odrazilo najviše na najnižoj razini klasifikacije.

6.1. Promjene u strukturi NKD-a 2007.

NKD 2002. je imao 17 područja i 62 odjeljka dok NKD 2007. ima 21 područje i 88 odjeljaka. Na najvišoj razini NKD-a 2007., pojedina se područja mogu jednostavno usporediti s ranjom verzijom klasifikacije. Međutim, uvođenje nekih novih koncepata na razini područja npr. područje informacija i komunikacija ili grupiranje djelatnosti povezanih sa zaštitom okoliša otežava potpunu usporedbu između NKD-a 2007. i NKD-a 2002.

Sljedeća tablica predstavlja veze između područja NKD-a 2002. i NKD-a 2007., no treba uzeti u obzir da se radi o grubim vezama »jedan na jedan«, dok je za potpune veze između klasifikacija potrebno uspostaviti detaljnije veze na razini razreda.

NKD 2002.

NKD 2007.

Područje	Naziv	Područje	Naziv
A	Poljoprivreda, lov i šumarstvo	A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo
B	Ribarstvo		
C	Rudarstvo i vađenje	B	Rudarstvo i vađenje
D	Prerađivačka industrija	C	Prerađivačka industrija
E	Opskrba električnom energijom, plinom i vodom	D	Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacijom
		E	Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša
F	Građevinarstvo	F	Građevinarstvo
G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo	G	Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla
H	Hoteli i restorani	I	Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane
I	Prijevoz, skladištenje i veze	H	Prijevoz i skladištenje

J	Finansijsko posredovanje	K	Finansijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja
K	Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge	L	Poslovanje nekretninama
		M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti
		N	Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti
L	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	O	Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje
M	Obrazovanje	P	Obrazovanje
N	Zdravstvena zaštita i socijalna skrb	Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi
O	Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti	R	Umjetnost, zabava i rekreacija
P	Djelatnosti kućanstava	T	Djelatnosti kućanstava kao poslodavaca; djelatnosti kućanstava koja proizvode različitu robu i pružaju različite usluge za vlastite potrebe
Q	Izvanteritorijalne organizacije i tijela	U	Djelatnosti izvanteritorijalnih organizacija i tijela

Budući da su se dogodile brojne promjene između NKD-a 2002. i NKD-a 2007., nije ih moguće sve navesti. Unatoč tome, najvažnije promjene su navedene u daljnjem tekstu:

- Područja poljoprivrede i ribarstva koja su u NKD-u 2002. bila zasebna područja, u NKD-u 2007. spojena su u jedno. Međutim, područje A NKD-a 2007. (Poljoprivreda, ribarstvo i šumarstvo) je značajno raščlanjeno na nižim razinama klasifikacije. Razlog tome su promjene koje su se dogodile u ISIC-u Rev. 4¹³. Naime, poljoprivreda sudjeluje u značajnom dijelu strukture gospodarstva većine zemalja u razvoju, te se na taj način udovoljilo učestalim zahtjevima velikog broja zemalja za povećanjem detaljnosti odnosno uvođenjem dodatnih kategorija u područje poljoprivrede ISIC-a Rev. 4. S obzirom na to da je NACE Rev. 2 izведен iz ISIC-a Rev. 4, ova je promijena usvojena i u njegovoj strukturi, pa samim time i u strukturi NKD-a 2007. kao potpuno usklađene nacionalne verzije NACE-a Rev. 2.
- U području prerađivačke industrije uvedeni su novi odjeljci koji predstavljaju značajne nove industrijske grane ili stare industrijske grane koje su povećale svoj značaj u ekonomiji i društvu, kao što su odjeljak 21 (Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda i farmaceutskih pripravaka) i odjeljak 26 (Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda). Obuhvat odjeljka 26 se razlikuje od odjeljka 30 NKD-a 2002. (Proizvodnja uredskih strojeva i računala), te tako omogućava prikupljanje kvalitetnijih statističkih podataka o djelatnostima visoke tehnologije. Ostali novi odjeljci, kao što su odjeljak 11 (Proizvodnja pića) i odjeljak 31 (Proizvodnja namještaja) nastali su podjelom postojećih odjeljaka i podizanjem njihovih dijelova (kategorija) s razine skupine na razinu odjeljka. Većina preostalih odjeljaka u području C (Prerađivačka industrija) je ostala nepromijenjena,

osim odjeljaka 22 (Izdavačka i tiskarska djelatnost, te umnožavanje snimljenih zapisa) i odjeljka 37 NKD-a 2002. (Reciklaža), čiji su značajni dijelovi premješteni u druga područja. 3. Popravak i instaliranje strojeva i opreme, koji su se ranije razvrstavali u proizvodnju odgovarajuće vrste opreme, sada su izdvojeni u odjeljak 33 (Popravak i instaliranje strojeva i opreme). Sve se specijalizirane djelatnosti popravka mogu odvojeno razvrstati u NKD-u 2007., iako ne postoji posebno područje za djelatnosti popravka.

4. Uvedeno je novo područje E (Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša), koje uključuje djelatnosti sanacije okoliša iz odjeljka 90 NKD-a 2002., djelatnosti skupljanja i distribucije vode iz odjeljka 41 NKD-a 2002. i djelatnosti uporabe materijala koje velikim dijelom odgovaraju odjeljku 37 NKD-a 2002. Ovo područje sada obuhvaća djelatnosti koje imaju zajednički interes te je detaljnost ovih djelatnosti značajno povećana. Uvođenje ovog područja u ISIC Rev. 4 odnosno u NACE Rev. 2 se također temeljilo i na stvarnoj organizaciji ovih djelatnosti u velikom broju zemalja.

5. Što se tiče područja građevinarstva, u NKD 2007. uveden je koncept specijaliziranih građevinskih djelatnosti koji je promijenio strukturu odjeljka 45 NKD-a 2002., što se uglavnom temeljila na stupnju građevinskog procesa.

6. Popravak predmeta za kućanstvo premješten je iz područja G NKD-a 2002. (Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikla). Međutim, razvrstavanje djelatnosti trgovine i popravka motornih vozila i motocikla u odjeljak 45 NKD-a 2007. (što odgovara odjeljku 50 NKD-a 2002.) zadržano je zbog održavanja usporedivosti i kontinuiteta s prethodnom verzijom klasifikacije.

7. Povećala se razina detaljnosti u području I (Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane) kako bi se prikazala različita priroda i specijalizacija djelatnosti koje se obavljaju unutar ovoga područja.

8. Uvedeno je novo područje J (Informacije i komunikacije) koje obuhvaća djelatnosti proizvodnje i distribucije informacija i kulturnih sadržaja, pružanje usluga prijenosa ili distribucije tih sadržaja, kao i prijenos podataka i ostale oblike komunikacije, djelatnosti informacijske tehnologije, obradu podataka i ostale informacijske uslužne djelatnosti. Glavne komponente ovog područja su izdavačke djelatnosti, uključujući izdavanje softvera (odjeljak 59), proizvodnja filmova i djelatnosti snimanja zvučnih zapisa (odjeljak 59), emitiranje radijskog i televizijskog programa (odjeljak 60), telekomunikacijske djelatnosti (odjeljak 61) i djelatnosti informacijske tehnologije (odjeljak 62) te ostale informacijske uslužne djelatnosti (odjeljak 63). Te su djelatnosti bile uključene u četiri područja NKD 2002.: područje D (Prerađivačka industrija), područje I (Prijevoz, skladištenje i veze), područje K (Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge) i područje O (Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti) te iz tog razloga imaju veliki utjecaj na usporedivost s NKD-om 2002. Međutim, ovaj novi način postupanja s djelatnostima iz područja Informacija i komunikacija osigurava puno konzistentniji pristup nego NKD 2002., koji se temelji na obilježjima djelatnosti.

9. Unutar područja K uvedena su dva razreda koja nadilaze tradicionalni okvir NKD-a kod obuhvata proizvodnje gospodarstva, i to razredi 64.20 (Djelatnosti holding-društava) i 64.30 (Uzajamni fondovi (trustovi), ostali fondovi i slični finansijski subjekti).

10. Područje K NKD-a 2002. (Poslovanje nekretninama, iznajmljivanje i poslovne usluge) u NKD-u 2007. je podijeljeno u tri područja. Poslovanje nekretninama je sada samostalno područje (područje L) zbog veličine i važnosti u Sustavu nacionalnih računa. Preostale djelatnosti su izdvojene u područje M (Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti), koje obuhvaća djelatnosti koje zahtijevaju visoki stupanj usavršavanja i pružaju korisnicima specijalizirana znanja i vještine te u područje N (Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti), koje obuhvaća djelatnosti koje podupiru općenito poslovanje i nisu usmjerene na prijenos specijaliziranog znanja. Računalne i srodne djelatnosti (odjeljak 72 NKD-a 2002.)

nisu više dio ovog područja. Djelatnosti popravka računala grupirane su zajedno s popravkom predmeta za kućanstvo u području S, dok su djelatnosti izdavanja softvera i informacijske tehnologije grupirane u novo područje J.

11. Obuhvat područja obrazovanja (područje P) se promijenio i sada izričito uključuje specijalizirano obrazovanje u području sporta, rekreacije i kulture te također uključuje specijalizirane uslužne djelatnosti u obrazovanju.

12. Detaljnije je raščlanjeno područje Q (Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi), tako da sada postoje tri odjeljka umjesto jednog kao što je to bio slučaj u ranijoj verziji NKD-a. Nadalje, pažnja je usmjerena samo na djelatnosti zdravstvene zaštite čime je osiguran alat za mjerjenje ovog dijela gospodarstva. Kao rezultat, veterinarske djelatnosti su premještene iz ovog područja i smještene, kao odjeljak, u područje M (Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti).

13. Značajni dijelovi područja O NKD-a 2002. (Ostale društvene, socijalne i osobne uslužne djelatnosti) su premješteni u druga područja NKD-a 2007. i to u područje E (Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša) i područje J (Informacije i komunikacije), kao što je opisano. Preostale djelatnosti su raspoređene u dva nova područja: Umjetnost, zabava i rekreacija (područje R) i Ostale uslužne djelatnosti (područje S). Kao rezultat, kreativne i umjetničke djelatnosti, djelatnosti knjižnica te djelatnosti kockanja i klađenja su podignute na razinu odjeljka. Popravak računala te predmeta za osobnu uporabu i kućanstvo je sada uključen u novo područje S.

7. POJMOVNIK

Ovaj pojmovnik detaljnije opisuje neke pojmove koji se koriste u NKD-u 2007. i Metodologiji za statističku primjenu NKD-a 2007. Radi se o pojmovniku istog sadržaja koji se koristio i u ranijim verzijama NKD-a. Pojmovnikom se kao i do sada pokušava osigurati konzistentnost pojmove i njihovih definicija, i treba imati na umu da oni nemaju definitivno značenje izvan ove metodologije. Pojmovnik predstavlja samo jedan dopunski alat korisnicima za ispravnu interpretaciju NKD-a 2007.

Dodata vrijednost (Value added)

Bruto dodana vrijednost je bruto vrijednost proizvodnje umanjena za materijalne troškove i druge reproduksijske inpute.

Finalni proizvod (Finished product)

Proizvod za koji je proizvodnja završena.

Industrijski proces (Industrial process)

Transformacijski proces (fizički, kemijski, ručni itd.) koji se koristi u proizvodnji novih proizvoda (potrošačkih, reproduksijskih ili investicijskih dobara), u preradi upotrijebljenih proizvoda ili u osiguravanju usluga industriji kao što je definirano u području C (ekstraktivna industrij), D (prerađivačka industrij), E (proizvodnja i distribucija električne energije, plina i vode) i F (građevinarstvo).

Kapitalna dobra (Capital goods)

Kapitalna dobra su dobra koja se, osim sirovina, materijala i goriva, koriste za proizvodnju drugih roba i/ili usluga. Uključuju tvorničke zgrade, strojeve, lokomotive, kamione i traktore. Zemlja se prema ovoj metodologiji uobičajeno ne smatra kapitalnim dobrom.

Nusproizvodi (By-products)

Posebni nusproizvod (*exclusive by-product*) jest proizvod koji je tehnološki povezan s proizvodnjom drugih proizvoda u istoj skupini, ali se ne proizvodi ni u jednoj drugoj skupini (npr. melasa u vezi s proizvodnjom šećera). Posebni nusproizvodi koriste se kao input za proizvodnju drugih proizvoda.

Obični nusproizvod (*ordinary by-product*), tj. nusproizvod koji nije vezan isključivo za jednu skupinu, jest proizvod tehnološki povezan s proizvodnjom drugih proizvoda, ali se proizvodi u nekoliko skupina (npr. hidrogen proizведен rafiniranjem nafte tehnološki je povezan s hidrogenom proizvedenim u petrokemijskoj proizvodnji i karbonizaciji ugljena i identičan s onim proizvedenim u skupini koja obuhvaća druge osnovne kemijske proizvode).

Obrada (Treatment)

Proces koji se obavlja, među ostalim, za zaštitu određenih proizvoda, za dobivanje određenih osobina ili za sprečavanje svih štetnih učinaka koji bi mogli proizaći iz njihova korištenja. Primjeri su obrada usjeva, drva, metala i otpada.

Poluproizvod (Semi-finished product)

Proizvodi koji su prošli fazu obrade, ali zahtijevaju dodatnu obradu kako bi bili pogodni za korištenje. Mogu biti prodani za daljnju obradu drugim prerađivačima, a jedan od tipičnih primjera za to su grubi metalni odljevci prodani drugima radi dovršavanja.

Proizvod (Product)

Proizvod je posljedica neke ekonomске djelatnosti. Ovo je opći naziv koji se koristi za dobra i usluge.

Proizvodnja (Production)

Proizvodnja je djelatnost čiji je rezultat proizvod. Koristi se u vezi s cijelim nizom ekonomskih djelatnosti. Taj pojam nije rezerviran samo za područja poljoprivrede, rudarstva ili prerađivačke industrije. Također se koristi u vezi s područjem usluga. Može se koristiti i precizniji pojam koji definira proizvodnju: pružanje usluga, obrađivanje, prerađivanje itd., ovisno o grani djelatnosti. Proizvodnju možemo mjeriti na različite načine, u fizičkim ili vrijednosnim pokazateljima.

Prerađivačka industrija (Manufacturing industry)

Sve djelatnosti unutar područja D. Uključena je i sitna obrtnička djelatnost i masovna proizvodnja. Treba napomenuti da se velika tvornička postrojenja ne koriste isključivo u području D.

Pretvorba (Transformation)

Pretvorba je proces kojim se modificira priroda, sastav ili oblik sirovina, poluproizvoda ili finalnih proizvoda radi dobivanja novih proizvoda.

Roba (Commodity)

Roba je dobro koje je moguće razmjenjivati. Može biti samo jedan proizvod s proizvodne linije, jedinstveni primjerak (umjetnička slika) ili materijalni medij za usluge (softverska disketa).

Strojevi: industrijski (Machinery: industrial)

Vrste strojeva i opreme izrađenih ponajprije za korištenje izvan kućanstava, npr. alatni strojevi, perilice za pravonice rublja.

Strojevi: za osobnu uporabu ili kućanstvo (Machinery: domestic or household).

Vrste strojeva i opreme izrađenih ponajprije za korištenje u privatnim kućanstvima, npr. kućanske perilice.

8. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Stupanjem na snagu ove Metodologije za statističku primjenu Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007. – NKD 2007. prestaje važiti Metodologija za statističku primjenu Nacionalne klasifikacije djelatnosti – NKD 2002., (»Narodne novine«, broj 123/03.). Za statističke i analitičke potrebe službene statistike Republike Hrvatske u prijelaznom razdoblju do 31. prosinca 2009. istodobno će se koristiti i Metodologija za statističku primjenu Nacionalne klasifikacije djelatnosti – NKD 2002. (»Narodne novine«, broj 123/03.). Metodologija za statističku primjenu Nacionalne klasifikacije djelatnosti 2007. – NKD 2007. se objavljuje u »Narodnim novinama« i stupa na snagu 1. siječnja 2008.

Klasa: 950-03/07-01/17

Urbroj: 555-08-02-07-1

Zagreb, 27. rujna 2007.

V. d. ravnatelja
Darko Jukić, v. r.

¹ Metodološke osnove usklađene su s definicijama i pravilima iz Statističke klasifikacije ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici – NACE Rev. 2 (Statistical Classification of Economic Activities, NACE Revision 2), koja je u primjeni u zemljama članicama Europske unije od 1. siječnja 2008.

² Nacionalna klasifikacija djelatnosti – NKD, uvedena u statistički sustav Republike Hrvatske 1. siječnja 1995. (temelji se na Zakonu o NKD-u – NN, br. 98/94., Odluci o NKD-u, NN, br. 6/95., 3/97. i 7/97.) u obvezatnoj je primjeni od 1. siječnja 1997.

³ Uredba Vijeća (EEZ) br. 3037/90 od 9. listopada 1990. o statističkoj klasifikaciji ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici (Council Regulation /EEC/ No 3037/90 of 9 October 1990 on the statistical classification of economic activities in the European Community)

⁴ Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti – NKD 2002., NN, br. 13/03.

⁵ Uredba Komisije (EK) br. 29/02 od 19. prosinca 2001. o izmjenama i dopunama Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90 o statističkoj klasifikaciji ekonomskih djelatnosti u Europskoj zajednici (Commission Regulation/EC/No 29/02 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of economic activities in the European Community)

⁶ Uredba (EZ) br. 1893/2006. Europskog parlamenta i Vijeća, od 20. prosinca 2006., kojom je ustanovljena

statistička klasifikacija ekonomskih djelatnosti NACE revizija 2 i dopuna Uredbe Vijeća (EEZ) br. 3037/90, kao i neke uredbe EZ-a koje se odnose na specifična statistička područja (Regulation (EC) No. 1893/2006 of the European Parliament and of the Council of 20 December 2006 establishing the Statistical Classification of Economic Activities NACE Revision 2 and amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 as well as certain EC Regulations on specific statistical domains OJ L/39).

⁷ Odluka o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti 2007. – NKD 2007., NN, br. 58/07. i 72/07.

⁸ Sustav nacionalnih računa 1993. (System of National Accounts 1993), publikacija Ujedinjenih naroda

⁹ Europski sustav nacionalnih računa – ESA 1995. (European system of accounts – ESA 1995), Ured za službene publikacije Europske zajednice (Office for Official Publication of the European Communities)

¹⁰ Uredba Vijeća (EEZ) br. 696/93 od 15. ožujka 1993. o statističkim jedinicama za promatranje i analizu proizvodnog sustava u Zajednici (Council Regulation/EEC/No 696/j/93 on statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community)

¹¹ Regionalne razine za Republiku Hrvatsku definirane su Nacionalnom klasifikacijom prostornih jedinica za statistiku (»Narodne novine« br. 35/07.)

¹² Klasifikacija proizvoda po djelatnostima Republike Hrvatske – KPD 2002., (»Narodne novine« br. 128/03.)

¹³ Međunarodna standardna industrijska klasifikacija svih ekonomskih djelatnosti, Rev. 4 (International Standard Industrial Classification of All Economic Activities, Rev. 4)